

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ๒. เพื่อศึกษาความคิดเห็นบุคลากรครูต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง และ ๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง

ใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จำนวน ๘๕ คน จากการศึกษาปัจจัยด้านตัวแปร ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยทั้ง ๓ ด้าน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลทั่วไป ของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นเชิงปริมาณ ให้เห็นลักษณะทั่วไปของกลุ่มบุคลากร ตัวอย่าง เพศ อายุ ราชการ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งงาน โดยแสดงเป็นความถี่ และร้อยละ เพื่อนำมาวิเคราะห์

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จากแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมสั่งสอน ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เป็นการอธิบายค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เป็นการดำเนินการทดสอบสมมติฐาน แต่ละด้าน พิจารณาเป็นรายข้อโดยภาพรวม หาค่าความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA

ตอนที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาปัญหา จากข้อเสนอแนะแนวทางบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประชากรที่ใช้วิจัย ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน ๘๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ทำการสร้างขึ้นเอง โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๘๘ วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า T-test และการ

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ ผู้วิจัยได้สรุปผลดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

บุคลากรในโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เป็นเพศหญิง จำนวน ๕๑ คน และเป็นเพศชาย จำนวน ๓๔ คน มีอายุราชการระหว่าง ๖-๑๐ ปี จำนวน ๔๐ คน อายุราชการมากกว่า ๑๕ ปี จำนวน ๒๓ คน อายุราชการระหว่าง ๑-๕ ปี จำนวน ๑๒ คน และมีอายุราชการระหว่าง ๑๑-๑๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๐ คน วุฒิการศึกษา บุคลากร มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๖๙ คน วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน ๑๕ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน ๑ คน และตำแหน่งงานบุคลากร เป็นผู้บริหาร จำนวน ๘ คน และเป็นครู จำนวน ๗๗ คน

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และรายแต่ละด้าน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน บุคลากรมีความคิดเห็นต่อ บุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ด้านการอบรมสั่งสอน ภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายข้อ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง อยู่ในระดับมาก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่

ข้อ ๑. มีการกล่าวยกย่องนักเรียนประพฤติดีพูดความจริง ไม่พูดเท็จ หรือโกหกซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๑

ข้อ ๒. ท่านมีแผนงาน โครงการเช่น กิจกรรมนอกชั้นเรียน ที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมมีค่าเฉลี่ย ๔.๓๕

ข้อ ๔. ท่านส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในพิธีกรรมและกิจกรรมที่สำคัญทางศาสนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๗ และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในระดับปานกลาง คือ

ข้อ ๖. ท่านฝึกให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาเล่าเรียน ค่าเฉลี่ย ๓.๙๑ ตามลำดับ

๒. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายข้อ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ลำดับ ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่

ข้อ ๑. ท่านเป็นผู้ที่มีความตรงต่อเวลาเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ย ๔.๔๒

ข้อ ๒. ท่านปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดตลอดจน การแต่งกายเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๘

ข้อ ๑๓. ท่านประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ค่าเฉลี่ย ๔.๒๕ และค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่

ข้อ ๗. ท่านเป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ต่อผู้บังคับบัญชาในระดับสูงขึ้นไป

ข้อ ๘. ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๓ ตามลำดับ

๓. ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก รายข้อ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ในด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมลำดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่

ข้อ ๑. ท่านปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากการอบรมสั่งสอน มีค่าเฉลี่ย ๔.๓๕

ข้อ ๒. ท่านปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ค่าเฉลี่ย ๔.๒๘

ข้อ ๑๐. ท่านปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น มากกว่าประโยชน์ของตนเอง ค่าเฉลี่ย ๔.๑๙ และค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่

ข้อ ๖. ท่านปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย ๓.๙๒ ตามลำดับด้านการใช้สื่อการเรียนรู้

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร

การเปรียบเทียบบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. บุคลากร มีเพศแตกต่างกัน พบว่า บุคลากรมีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และสาเหตุที่ไม่แตกต่างกัน เพราะว่า จำแนกตาม เพศ ที่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ที่ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๒. บุคลากรมีอายุราชการแตกต่างกัน พบว่า บุคลากร มีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก บุคลากร มี อายุราชการ แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองไม่แตกต่างกันทุกด้าน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๓. บุคลากรมีระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก บุคลากร ระดับการศึกษา แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองไม่แตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๔. บุคลากรมีตำแหน่งงาน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากว่า ตามตำแหน่งงาน แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองไม่แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน การวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๕.๑.๔ แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

การวิจัยเรื่อง บทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ มีแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน ครูควรสอดแทรกเนื้อหาของธรรมะลงไปในทุกวิชาที่สอนมีแผนงานโครงการ เช่น กิจกรรมนอกชั้นเรียน ที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในด้านความประพฤติส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในพิธีกรรมและกิจกรรมที่สำคัญทางศาสนา ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนในปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาเรื่องการเรียน ปัญหาส่วนตัวและอื่นๆฝึกให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาเล่าเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือเพื่อนและผู้เฒ่าผู้แก่ที่อ่อนแอที่ทำความผิด ให้รางวัลเมื่อนักเรียนทำสิ่งที่ดีงาม

๒. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองควรเป็นผู้ที่มีความตรงต่อเวลาเป็นประจำ ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดตลอดจน การแต่งกายเรียบร้อย ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีมนุษยสัมพันธ์ต่อเพื่อนครูและนักเรียน ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับ น่าเลื่อมใสของนักเรียนไม่กล่าวหาจาหาภัยบคายหรือเสียชื่อเสียงประชันรวมทั้งเยาะ เย้ย ถากถาง เมื่อนักเรียนทำความผิด บุคลากรที่ดีไม่เกี่ยวข้องกับการพนัน สิ่งเสพติด ของมีเงินมาทุกชนิด เป็นผู้มีใจเมตตาอ่อนน้อมถ่อมตน ต่อผู้บังคับบัญชาในระดับสูงขึ้นไป ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในความซื่อสัตย์สุจริต มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนครูและนักเรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักธรรมศาสนาและเข้าร่วมพิธีในวันสำคัญต่างๆ ไม่แสดงอารมณ์โกรธ อนุเคราะห์ต่อนักเรียนประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว

๓. ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการพาไปวัด เพื่อศึกษาหลักธรรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการสร้างความผูกพันที่ดีระหว่างวัดกับโรงเรียน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการยกตัวอย่างคนดีในระดับประเทศ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการจัดกิจกรรมคุณธรรมโดยการปฏิบัติจริง ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการเชิญพระสงฆ์มาบรรยายให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการเป็นอาสาสมัครและมีจิตสาธารณะช่วยเหลือสังคม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น มากกว่าประโยชน์ของตนเอง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง“บทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ ได้มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ จากผลการวิจัย บทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร เมื่อศึกษารายแต่ละด้าน ภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการอบรมสั่งสอน และ ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

๑. **ด้านการอบรมสั่งสอน** ทางโรงเรียนควรจัดกระบวนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางจริยธรรม โดยจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ อย่างหลากหลาย ได้รับประสบการณ์ตรง หรือการใช้บทบาทสมมติ แนะนำ สั่งสอน โดยครูเป็นผู้แสดง นักเรียนเป็นผู้ฟัง หรือการใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เสริมแรงโดยการให้รางวัล ยกย่อง ชมเชย จูงใจ หรือการลงโทษ ปรับเปลี่ยนนิสัยผู้เรียนจากจุดด้อย เป็นจุดเด่นจากวิกฤตให้เป็นโอกาสแก่ผู้เรียน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ตระหนัก ในบทบาทของผู้เรียนที่ก่อให้เกิดผลในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อ้อมเดือน สดมณี และคณะ** ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยในเชิงลึก จากองค์กรที่ประสบความสำเร็จ ในการดำเนิน การฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน ๒๐ แห่ง จากการศึกษาพบว่า สภาพการจัดฝึกอบรม และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม แบ่งได้เป็น ๓ รูปแบบ คือ ๑. การพัฒนาคุณธรรมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยจะเน้นทั้งความรู้การปฏิบัติ และความตระหนักในความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ในการอบรมจะใช้สื่อต่าง ๆ เข้ามาประกอบการฝึกอบรม ใช้เทคนิคการสอนของครูมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ๒. การพัฒนาคุณธรรมโดยผ่านการปฏิบัติธรรม โดยใช้การปฏิบัติตามหลัก สติปัฏฐาน ๔ แนวทางในการปฏิบัติมีอยู่หลายแนวทาง ทั้งที่เน้นภาคปริยัติ (ภาคทฤษฎี) และปฏิบัติควบคู่กันไป โดยจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ พื้นฐานด้านความรู้ ของผู้เข้าร่วมปฏิบัติ และ ๓.การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต โดยผ่านตัวแทนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็น พระสงฆ์ ครู-อาจารย์ พ่อ-แม่ หรือแม้กระทั่งเพื่อน เป็นต้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการทักษะชีวิต โดยผ่านองค์กรต่าง ๆ เป็นรูปแบบ ที่เป็นการผสมผสานการพัฒนาเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิต โดยที่เน้นการใช้ธรรมะควบคู่กันไป^๑ และ

^๑อ้อมเดือน สดมณี และคณะ, ประสิทธิผลในการฝึกอบรมทักษะและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรม ประหยัดน้ำ และไฟฟ้าของนักเรียนระดับประถมศึกษา, **รายงานการวิจัย**, ฉบับที่ ๙๘, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๒ – ๑๒๓.

สอดคล้องกับงานวิจัยของ **แสงภา ภัคศิริวงษ์** ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี พบว่า ๑)ด้านการสั่งสอนอบรม พระส่วนมากให้การสั่งสอนอบรมมากกว่าสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ในส่วนที่เป็นเนื้อหาที่ใช้ในการสั่งสอนคือ ความเมตตา ความกรุณา ความกตัญญู ๒) ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางด้านการส่งเสริมจริยธรรม พระส่วนมากมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา อาทิ การจัดโครงการอบรมศีลธรรมนักเรียนภาคฤดูร้อน เป็นต้น ๓)ด้านการให้คำแนะนำปรึกษา พระส่วนมากให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาทั่วไป อาทิ ปัญหาทางด้านการเรียน การเงิน สุขภาพ โดยส่วนมากให้คำแนะนำเมื่อนักเรียน ไปทำกิจกรรมที่วัด ๔) ด้านการเป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พระจะมีส่วนในการชักชวนสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด คือ การบอกกล่าวแก่สมาชิกในชุมชนเมื่อสมาชิกในชุมชนมาประกอบกิจกรรมทางศาสนา^๒

๒. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารและครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแม่แบบเป็นครูต้นแบบที่ดีให้แก่เด็กนักเรียนทั้งด้านกาย วาจา ใจ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนครู และผู้ที่เกี่ยวข้องว่าเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ร่วมกิจกรรม ๆ ของทางโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย อันเป็นแบบแผนที่ดีงามที่จะก่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วาสนา ตะกาศโค** ได้วิจัยเรื่อง การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูนเขต ๑ พบว่า จากการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนด้านปัจจัยผลการวิจัยพบว่าทุกองค์ประกอบโดยเฉพาะด้านการดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบคือ การกำหนดวิสัยทัศน์ปรัชญาพันธกิจเป้าหมายโดยกำหนดไว้ในแผนธรรมนูญโรงเรียนหรือ แผนกลยุทธ์มีจุดเน้นในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธในระดับมากปี ๒๕๔๙ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักงานบริการและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน) สรุปว่าคุณธรรมเร่งด่วนที่ควรดำเนินการตามลำดับคือ ๑.ความซื่อสัตย์ ๒.ความเอื้อเฟื้อมีน้ำใจเมตตา ๓. ความละเอียดรอบคอบ ๔. มีจิตสำนึกสาธารณะ ๕. การมีสติ ๖. ความขยันหมั่นเพียร^๓ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **จรัส ถาวร** ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมของนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพบว่าที่โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนั้นนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่นักเรียนได้รับการส่งเสริมจากครอบครัวชุมชนกลุ่มเพื่อนนักเรียนและโรงเรียนในปี ๒๕๔๕

^๒แสงภา ภัคศิริวงษ์, “การมีส่วนร่วมของสถาบันศาสนาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี”, **ปริญาญศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๔ – ๑๓๖.

^๓วาสนา ตะกาศโค "การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ" สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑ เชียงใหม่: (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๗๓.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมอบหมายให้เกรียงศักดิ์เจริญวงศ์ศักดิ์และคณะวิจัยหาคำตอบเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยในอนาคตผลสรุปในมิติด้านลักษณะชีวิตได้แก่ความขยัน ความอดทนทุ่มเทงานหนักมีระเบียบวินัยซื่อสัตย์มีวิสัยทัศน์ทำทุกอย่างอย่างดีที่สุดมีจิตสำนึกประชาธิปไตยเห็นคุณค่าในเอกลักษณ์ความเป็นไทยมีจิตสำนึกต่อผู้อื่นและส่วนรวมรวมทั้งมีชีวิตแห่งการประหยัสดอดออม^๔

๓. ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณธรรม และจริยธรรมนั้น สำคัญที่สุดคือ สถาบันการศึกษา ที่จะจัดระบบการเรียนการสอน รวมถึงวิชาที่เรียนให้เกื้อกูลสนับสนุนให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม และจริยธรรม โดยจะต้องปลูกฝังให้นักศึกษามีคุณธรรมในด้านต่าง ๆ อาทิ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ การมีความสามัคคี และเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **โกสุม ผือโย** ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมด้านวินัยความรับผิดชอบ ด้านความประหยัด ด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้านความซื่อสัตย์สุจริตโดย การแนะนำปลูกฝัง อบรมสั่งสอน และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เพชรรัตน์ อิมินกุล** ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเรียงตามระดับดังนี้ ด้านวินัย ความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม และด้านความประหยัด

๔. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร

การเปรียบเทียบบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล มีดังนี้

๑. บุคลากรในโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และสาเหตุที่ไม่แตกต่างกัน เพราะว่า จำแนกตาม เพศ ที่แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ที่ไม่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

^๔ จรัส ถาวร, “พฤติกรรมนักเรียนที่ผ่านการอบรมโครงการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม”, การค้นคว้าแบบอิสระ, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๙),

จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒. บุคลากรในโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง มีอายุราชการแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก บุคลากร มีอายุราชการ แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองไม่แตกต่างกันทุกด้าน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

๓. บุคลากรในโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง มีระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก บุคลากร ระดับการศึกษา แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ไม่แตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๔. บุคลากรในโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง มีตำแหน่งงาน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากว่า ตามตำแหน่งงาน แตกต่างกัน แต่มีความคิดเห็นบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองไม่แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน การวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทุกด้าน

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

การวิจัยเรื่อง บทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ มีแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน ครูควรสอดแทรกเนื้อหาของธรรมะลงไปในทุกวิชาที่สอนมีกิจกรรมนอกชั้นเรียนสอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในด้านความประพฤติส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในพิธีกรรมและกิจกรรมที่สำคัญทางศาสนา ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนในปัญหาต่าง ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือเพื่อนและผู้เฒ่าผู้โฒนักเรียนที่ทำความผิด ให้รางวัลเมื่อนักเรียนทำสิ่งที่ดีงาม

๒. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองควรเป็นผู้ที่มีความตรงต่อเวลาเป็นประจำ ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดตลอดจน การแต่งกายเรียบร้อย ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีมนุษยสัมพันธ์ต่อเพื่อนครูและนักเรียน ปฏิบัติตน

ให้เป็นทีเฝ้าครุฑ นำเลื่อมใสของนักเรียนไม่กล่าวหาจาหาบายกาย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในความซื่อสัตย์สุจริต มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนครูและนักเรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักธรรมศาสนาและเข้าร่วมพิธีในวันสำคัญต่างๆ ไม่แสดงอารมณ์โกรธ ฉุนเฉียวต่อนักเรียนประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว

๓. ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการพาไปวัด เพื่อศึกษาหลักธรรม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยการสร้างความผูกพันที่ดีระหว่างวัดกับโรงเรียน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นด้วยการเชิญพระสงฆ์มาบรรยายให้ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอด้วยการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่นมากกว่าประโยชน์ของตนเอง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เรื่อง “บทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเชิงนโยบาย

๑. ด้านการอบรมสั่งสอน

๑.๑ ผู้บริหารและครูควรให้นักเรียนได้ไปเตรียมตัวอ่านเนื้อหาสาระก่อนเข้าเรียนล่วงหน้าทุกครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจถึงเนื้อหาสาระมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องเนื้อหาของธรรมะลงไปในทุกวิชาที่สอน

๑.๒ ทางโรงเรียนควรมีโครงการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียนกระตุ้นให้เกิดความอยากเรียนอยากศึกษาค้นคว้า

๒. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี

๒.๑ ผู้บริหารและครูควรเป็นผู้ที่มีความตรงต่อเวลาเป็นประจำ ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

๒.๒ ผู้บริหารและครูควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในความซื่อสัตย์สุจริต มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนครูและนักเรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในการดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักธรรมศาสนาและเข้าร่วมพิธีในวันสำคัญต่างๆ

๓. ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

๓.๑ ผู้บริหารและครูควร ควรจัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจาก การอบรมสั่งสอนด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๓.๒ ทางผู้บริหารและครูควรอบรมสั่งคุณธรรมนักเรียนประจำเกี่ยวกับ คุณธรรมประจำทุกภาคการศึกษา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

๑. ควรศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนอื่นๆหรือศึกษาขยายเป็นในระดับเขต

๒. ควรศึกษาบทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนอื่นๆขยายเป็นในระดับเขต เพื่อสะท้อนให้เห็นสภาพคุณลักษณะของครูและ นักเรียน

๓. ควรศึกษาความสัมพันธ์ บทบาทของบุคลากรในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของตัวแปรต้นอิสระ ได้แก่ ตัวอย่าง เพศ อายุราชการ วุฒิการศึกษา และตำแหน่ง งาน กับตัวแปรตาม ๑. ด้านการอบรมสั่งสอน ๒. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี

๓. ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร